

klet ter polagaj kokošim vsak dan nekaj peres, in kmalu bodeš videl, kako pridno ti bodo nesle.

* **Belouška.** Ni nam treba popisovati te koristne živalce, katera nas je pred nekolikimi dnemi zapustila in šla spat zimsko spanje, saj jo dobro pozna vsak kmetovalec. Ne pozna pa njene koristi. Da jo tako črtimo in preganjamo, kriva je vraža, koja tudi belouška dolži podedovanega greha. Usta ima zelo velika, spodnje čeljusti so na zgornje z raztegljivim trakom zvezane, zato ji je mogoče, požirati tudi take živali, katere so večje od njene glave. V ustih ima 4 vrste zob, ki pa nimajo strupa v sebi, drži pa ž njim samo svoj živež. Jezik je dolg in vilicam podoben; a ž njimi ne pika, kakor mislijo nekateri neumni ljudje. Avgusta meseca zaleže samica v listje, gnojne kupe ali votla drevesa 20 do 30 jajec, ki so z debelo, belo kožo zaodeta; v 20 dneh se iz njih izvalijo male živalice. Od začetka jedo mlade belouške male mrčese: črve, gliste, gosenice. Kedar nekoliko odrastejo, začenjajo miši, žabe in druge velike mrčese loviti, ne prizanašajo pa tudi malim. Belouška ne žveči nič svoje ujete hrane, ampak požre jo celo; biva pa rada po grmovji blizu vode. Meseca oktobra zleze globoče v gnojne kupe, votla drevesa itd., koder tudi prezimi in od koder se zopet prikaže na spomlad. Da more zimo prebiti, pomaga ji njena mast, katere si je po leti in jeseni nakopičila pod kožo. Levi se belouška 5krat.

Ker je belouška zares prav koristna golazen, zato je napačno, neumno in neusmiljeno, da jo preganjamo, saj nam celo več koristi nego najkoristnejši ptič. Po šolah se o njeni koristi ne sliši nič; nasledek tega je, da ji mladina ne prizanaša, ampak jo povsod zasleduje, preganja, natika na palice itd. Zato bi bilo želeti, da bi ljudski učitelji v tem oziru dobro poučili šolsko mladino in tako neusmiljeno preganjanje za vselej zabranili.

Izkaz razstavnikov

odlikovanih na deželni sadni razstavi, katero je priredila c. kr. kmetijska družba kranjska v proslavo vladarske štiridesetletnice presv. cesarja Frana Josipa I. v Ljubljani od 18. do 21. oktobra l. 1888.

(Konec.)

V I. skupini: Sveže sadje.

(Razstavniki nabranih zbirk).

Častna darila v denarji so dobili; Deželno darilo v znesku, 5 cekinov kmetijska podružnica v Ratečah;

deželno darilo v znesku 4 cekinov Fran Klinar v Hrušici pod Ljubljano;

od daril, ki so bila uže omenjena v tem listu, dobili so po 1 ali 2 cekina nastopni razstavniki.

Na Gorenjskem: Karol Bernard v Boh. Bistrici, Franc Bizjak v Draževniku, Valentin Burnik v

Kamniku, Josip Fajdiga v Kamniku, Anton Javoršek v Mengiši, Jakob Pretnar v Srednji vasi, Martin Potočnik v Sori, Matija Rant na Dobrovi, Josip Ravhekar v Boh. Bistrici, A. Rozman v Žabnici, Fran Štupar v Vodica. Janko Žirovnik v Gorjah.

Na Dolenjskem: Lavoslav Abram v Kostanjevici, Jurij Adlešič v Šmartinu, Josip Erker v Stari cerkvi, Kristijan Engelman v Starem trgu, Matija Hudovernik v Dobropoljah, Josip Franke v Šent Petru, Fran Koncilja v Žužemberku Janez Saje v Šent Jerneji, Alojzij Jerše v Trebnjem.

Na Notranjskem: Karol Demšar v Senožečah, Karol Dermelj v Cerknici, Gustav Grossmann v Rakitniku, Anton Pegam na Planini pri Vipavi, Josip Potepan v Doleju Zemonu, Josip Žirovnik v Begunjah.

Presojevalni odbor je poluletno žrebe, katero je dal gospod R. pl. Obraczay za najboljšega dolenjskega razstavnika kmetijskega stanu, prisodil gospodu Antonu Planincu, predstojniku kmetijske podružnice v Boštanji.

II. Skupina: Sadni izdelki.

a) s častno diplomo kot največo odliko: Avgusta Tschinkela sinovi v Ljubljani.

b) s sreberno svetinjo: Mihael Ambrožič v Mojstrani, Matija Erjavec v Vipavi, Rudolf Kirbisch v Ljubljani, Fran Kotnik na Vrdu, dr. Namorš v Jesenicah, opravišтво grajščine Impolske, Edvard Voltman v Ljubljani.

c) z bronasto svetinjo: Gustav Delcot v Kostanjevici, Franc Dolinar v Veliki Dolini, Anton Domicej v Zagorji, knezoškofijska kuhinja v Ljubljani, kmetijska podružnica v Boštanji, Jakob in Srečko pl. Lenk na Raki, Julij Stare v Kamniku, Ivan Šašel v Adlešičah, Ivan Urbančič v Trnovem, Anton Uršič v Šent Vidu, Ivan Walland v Hlebcu.

d) s priznanjsko diplomo: Grofinja Valeska Barbo v Radelci, Fran Gollob v Lesnem brdu, Josip Erker v Stari vasi, Franc vitez Langer v Bršlinu, kmetijska podružnica v Radečah, Fran Mrcina na Gočah.

III. Skupina: Drevesnični izdelki.

a) s sreberno svetinjo: Baron Henrik Gagern v Mokricah.

b) z bronasto svetinjo: Fran Jarc v Medvodah.

IV. Skupina: Sadjarsko orodje in stroji.

a) državno sreberno svetinjo: Anton Juvan v Ljubljani, Miklavž Hoffmann v Ljubljani.

b) priznanjsko ali pohvalno diplomo dobili so za izvrstno ali dobro urejeno zalogo strojev: Fran Detter v Ljubljani, Andrej Druškovič v Ljubljani, Fran Trček v Ljubljani.

Oddelek B.

Šolsko vrtnarstvo:

a) častno diplomo, podpisano od gospoda deželnega predsednika kot prvomestnika c. kr. deželnega

šolskega sveta, sreberno sadjarsko svetinjo in častno darilo v denarji: Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dol. Logatci; Janko Žirovnik, nadučitelj v Zg. Gorjah; Fran Lavrič, nadučitelj v Škocijanu.

b) bronasto svetinjo s častnim darilom: Viljem Gebauer, učitelj v Tržišči.

c) bronasto svetinjo: Lavoslav Abram, nadučitelj v Kostanjevici; Josip Čerin, nadučitelj v Toplicah; Josip Franke, nadučitelj v Šent Petru; Matevž Germ, učitelj v Adlešičah; Matija Hudovernik, nadučitelj v Dobropoljah; Fran Klinar, učitelj v Spodnji Hrušici; Martin Potočnik, učitelj v Sori; Matija Rant, nadučitelj na Dobrovi; Josip Žirovnik, nadučitelj v Begunjah pri Cirknici.

d) priznanjsko diplomo: Jurij Adlešič, nadučitelj v Šmartnu pri Litiji; Karol Bernard, nadučitelj v Bohinjski Bistrici; Karol Dermelj, nadučitelj v Cirknici; Martin Gerčar, nadučitelj v Slaviri; Anton Javoršek, nadučitelj v Mengiši; Kobj, učitelj v Hotedržici; Fran Koncilja, nadučitelj v Žužemberku; Mihael Mežan, učitelj na Slapu; Ivan Poženel, nadučitelj na Rakeku; Fran Praprotnik, učitelj v Preski; Leopold Punčuh, učitelj v Podvelbi; Šola v Kamniku, Fran Trošt, učitelj v Vodica, Ljudevit Vagaša, učitelj v Pirničah.

Oddelek C.

Vinska pokušnja.

a) častno diplomo kot največjo odliko: Baron Rudolf Apfaltrern, grajščak v Krupi.

b) sreberno svetinjo: Deželna kmetijska vinarska in sadjarska šola v Grmu, Mrcina na Gočah, Matija Lavrenčič na Vrhoolji, Fran Kavčič v Šent Vidu, Filip Vrtovec v Šent Vidu, Henrik baron Gagern v Mokricah.

c) bronasto svetinjo: Viljem Pfeifer na Krškem, Florijan Zorko v Družinski vasi, J. Hladnik na Gočah.

d) priznanjsko diplomo je dobilo še 15 drugih razstavnikov.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

93.

Mongolci.

Mongolska nima mest niti vasi. Kakor daleč oko nese, ne ugleda drugega, kakor travnate stepe, ki so tu pa tam pretrgane z rekami, ali z gorami. Ali največ sveta je enolična, brez mejnaravan, ki nima ne polja, ne gozdov, pač pa nekaj jezer. Prijaznejši in tudi živahnejši so oni kraji, na katerih je dovelj vode in paše. Tu ugledaš za celo vas šotorov, eni so večji, eni manjši,

od daleč se ti vidijo kakor baloni z gazom napeti, ki jih hočejo vsak čas izpustiti v zračno višavo. Deca pobira v koše kravji gnoj za kurjavo, in ga lepo sklada na kupe ob šotoru. Ženske letajo za teleti, ali kuhajo čaj in mlečne jedi, možaki pa prepeljavajo in tomljajo iskre konje, ali poganjajo črede s paše na pašo. No nenadoma izginejo šotori, ljudje in živina. Ne ugledaš drugega, kot kupe pepela, črna, osmojena torišča, pa ostanke jedi, za katere se tepó tice ujede. Zakaj so tako nenadoma izginili Mongolci, in kamo so odšli? Odšli so na nove pašnike. Kedar črede do malega vse popasejo, dade voditelj znamenje za odhod. Gospodarji koj razderó šotore, povežejo in naložé tovornej živali. Kedar dojdejo na nove pašnike, postavijo šotore, in prične se staro življenje z novega.

Mongolec je plošatega obraza, naprejstoječih ličnih kosti, kratkega nazaj potisnjenega pobradka, rumenkastih oči, črnih las, trdih kot ščet, redke brade, in temnorujave debele kože. Postave je srednje, život mu je neprimerno dolg, nogi pa kratki in zviti kot srp. Ustvarjen je tedaj za konja. Obleka mu je priprosta, nosi dolg kožuh, in visoke škornje od usenja. Na oko Mongolec tedaj ni prikupljiv, ali je zato mehek in jako dobrodušen; včasih je neizmerno vesel, včasih na vso moč težkomiselen. Sploh pa je jako boječ, ali kedar mu kri zavre, tedaj je nagel, silen in smel. Ker je prсто-dušen in lehko veren ko dete, posluša rad povesti, pravljice in bajke. Veseli ga, če potnik pri njem ostane.

Stari pisatelji nam opisujejo zelo slabo Mongolce. Očitajo jim lenobo, ropanje, pobijanje, in druge nerodnosti. Res so Mongolci svoje dni grozno divjali po Evropi. Z ljudmi so delali ti krvoloki, kakor z živino. Kedaj pa kedaj so v enej noči poklali do malega celo vas, in živa duša ni vedla, zakaj so to učinili. Sreča, da so kmalu odšli od koder so bili došli. Evropa je bila oteta, ali mnoge pokrajine so bile strahovito opustošene. Dandanes niso več taki, unesli so se. Kjerkoli smo srečali Mongolce, ali se oglasili pri njih, povsodi so nas sprejeli veledušno, odkritosrčno in gostoljubno. Deca rada izmika to ali ono, če se jej dopade, prav to smo opazovali tudi pri Mongolcih, ali izropali nas niso nikoli. Do dela jim mrzí še dandanes, tudi so zelo požrešni in nečisti. Obrtnosti nimajo nobene, možaki samo usenje strojijo in odejo z dlake pletó, ženske pa šivajo in vezejo. Ali Mongolec je dober pastir, vid, sluh in okus so pri njem tako razviti, da se je kar čuditi.

Kdor se hoče oglasiti pri Mongolcu, stopi naj v šotor meni nič tebi nič, ter pozdravi „amor“ ali „mendu“. Potem naj sede na desno gospodarju, ki vselej vratom nasproti sedi. Da se pogovor hitreje oživi, povprašaj, ali imá plemo mir pred sovražniki, ali je dovelj dobre paše, ali gredó kobile rade po plemenu i. d. t. Na to pristopi žena in seže molcé v roko tujcu. Kmalu na to prinese mleka, ali čaja. Premožni gospodarji postrežejo